Vysvetľujúca poznámka k návrhu na cielenú revíziu nariadenia GBER

Účelom tejto poznámky je objasniť zámer a rozsah pôsobnosti návrhu na revíziu všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách („GBER“), ktoré má sprevádzať ďalší viacročný finančný rámec („VFR“). Poznámka je sprievodným dokumentom k prvej verejnej konzultácii k tomuto návrhu GBER.

Verejné financovanie, ktorá spĺňa podmienky štátnej pomoci, ako je vymedzená v článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie („ZFEÚ“), sa musí vo všeobecnosti notifikovať Komisii a schváliť pred tým, ako nadobudne účinnosť. Zásady, z ktorých vychádzajú pravidlá štátnej pomoci EÚ, slúžia na zabezpečenie toho, aby verejné výdavky nespôsobovali nespravodlivú hospodársku súťaž pre spoločnosti pôsobiace na vnútornom trhu EÚ. Konkrétnejšie tieto zásady pomáhajú zabezpečiť, aby verejné finančné prostriedky nenahrádzali súkromné investície, slúžili všeobecným politickým cieľom a nepresahovali sumy, ktoré sú potrebné na naplnenie týchto cieľov. Len ak sa narušenia hospodárskej súťaže považujú za obmedzené, členské štáty nie sú povinné informovať Komisiu o štátnej pomoci, ak predmetná pomoc spĺňa všetky príslušné kritériá stanovené v nariadení GBER.

Účelom zmien, ktoré sú predmetom tejto verejnej konzultácie, je cielená úprava nariadenia GBER, ktorou sa zabezpečuje uplatňovanie týchto zásad čo najjednoduchším a najúčinnejším spôsobom, aby sa umožnilo kombinovanie vnútroštátneho financovania a financovania z rozpočtu EÚ.

Konkrétnejšie, návrhom sa má nariadenie GBER revidovať v troch oblastiach, aby vďaka tomu členské štáty mohli vykonávať nasledujúce opatrenia štátnej pomoci bez predchádzajúcej notifikácie:

- vnútroštátne financovanie zahrnuté vo finančných produktoch podporovaných z fondu InvestEU;
- projekty v oblasti výskumu, vývoja a inovácií, ktorým bola udelená známka excelentnosti v rámci programu Horizont 2020 alebo Horizont Európa, ako aj spolufinancované projekty a akcie na vytváranie tímov v rámci programu Horizont 2020 alebo Horizont Európa;
- projekty Európskej územnej spolupráce („EÚS“).

Táto iniciatíva sa vo veľkej miere opiera o dôkazy a údaje získané v súvislosti s návrhmi Komisie týkajúcimi sa uvedených legislatívnych aktov v spojení s trhovými skúsenosťami Komisie a jej skúsenosťami vychádzajúcimi z prípadovej praxe. Keďže ide o sprievodné opatrenie len s obmedzeným priestorom na voľné uváženie, pokiaľ ide o rozhodnutia týkajúce sa politiky či návrhu parametrov, nepovažovalo za nevyhnutné vypracovať samostatné posúdenie vplyvu tejto iniciatívy.

Podrobnejšie informácie o použitej metodike sú uvedené v prílohe I.

Fond InvestEU

1. Kontext

Cieľom fondu InvestEU je zabezpečiť záruku EÚ na podporu operácií financovania a investičných operácií na riešenie osobitných zlyhaní trhu a mobilizovanie ďalších súkromných a verejných investícií na podporu vnútorných politík EÚ. Členské štáty budú mať

možnosť prispieť svojimi zdrojmi na záruku EÚ v zložke, za ktorú zodpovedá členský štát, a/alebo financovať finančné produkty prostredníctvom národných podporných bánk alebo iných verejných finančných inštitúcií v rámci podpory z fondu InvestEU.

Keďže vnútroštátne finančné prostriedky (vrátane prostriedkov pochádzajúcich z európskych štrukturálnych a investičných fondov) môžu predstavovať štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ, cieľom návrhu je zlepšiť vzájomné pôsobenie medzi fondom InvestEU a pravidlami štátnej pomoci. Takto by sa malo zjednodušiť využívanie zdrojov členských štátov na financovanie cieľových investícií v rámci podpory z fondu InvestEU, a zároveň zabezpečiť, že sa minimalizujú potenciálne narušenia hospodárskej súťaže.

Z toho dôvodu účelom navrhovanej revízie je ďalšia zmena v súbore pravidiel štátnej pomoci a vyhlásenie štátnej pomoci zahrnutej vo finančných produktoch podporovaných z fondu InvestEU za zlučiteľnú s vnútorným trhom za určitých obmedzených podmienok, čím sa zase členské štáty oslobodia od povinnosti predkladať Komisii predchádzajúcu notifikáciu.

Komisia sa prostredníctvom tejto verejnej konzultácie uchádza o spätnú väzbu k podobe navrhovaných ustanovení. Veľmi dôležitým prvkom verejnej konzultácie a spätnej väzby, o ktorú sa uchádza Komisia, je získanie údajov a informácií o transakciách, ktoré sa plánujú v rámci fondu InvestEU, a o tom, či a ako by sa na tieto transakcie vzťahoval návrh, pokiaľ predstavujú štátnu pomoc.

2. Kedy sa uplatňujú ustanovenia nariadenia GBER, pokiaľ ide o fond InvestEU?

Ustanovenia nariadenia GBER, pokiaľ ide o fond InvestEU, sa uplatňujú len v situáciách, keď ide o štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ (pozri aj tabuľku v prílohe II). Aby šlo o štátnu pomoc, musia byť kumulatívne splnené tieto kritériá[1]:

- Podpora je financovaná prostredníctvom zdrojov členských štátov a je pripísateľná členskému štátu. Je to tak len v prípade, že zapojený členský štát má priestor na voľné uváženie, pokiaľ ide o použitie zahrnutých zdrojov. V kontexte fondu InvestEU môžu byť pripísateľnosť a štátne zdroje prítomné v týchto situáciách:
    - keď národné podporné banky sú implementujúcimi partnermi a/alebo finančnými sprostredkovateľmi v rámci zložky fondu InvestEU, za ktorú zodpovedá EÚ alebo členský štát;
    - v prípade záruky EÚ v zložke, za ktorú zodpovedá členský štát, za predpokladu, že záruka EÚ je podporená z európskych štrukturálnych a investičných fondov.[2]
- Podpora poskytuje výhodu (t. j. nie je zlučiteľná so situáciou na trhu) a je selektívna (t. j. dostupná len určitým prijímateľom);

[1] Tieto kritériá sú objasnené v oznámení Komisie o pojme štátna pomoc uvedenom v článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2016.262.01.0001.01.SLK&toc=OJ:C:2016:262:TOC.

[2] Vnútroštátne finančné prostriedky nepredstavujú štátnu pomoc, ak sa z európskych štrukturálnych a investičných fondov prispelo do zložky rozpočtovej záruky fondu InvestEU bez voľného uváženia členských štátov a bez ďalších podmienok okrem geografického rozdelenia, ktoré je obsiahnuté v európskych štrukturálnych a investičných fondoch.

- podpora sa poskytuje na hospodárske činnosti (napr. toto vylučuje verejné vzdelávanie);
- podpora narúša alebo pravdepodobne naruší hospodársku súťaž a má vplyv na obchod medzi členskými štátmi.

V situáciách, v ktorých sa nevyskytuje minimálne jedno z uvedených kumulatívnych kritérií, financovanie nepredstavuje štátnu pomoc, a preto sa neuplatňujú ustanovenia nariadenia GBER, pokiaľ ide o fond InvestEU.
Zámerom Komisie je poskytnúť usmernenia k bežným scenárom podporovaným z fondu InvestEU, pokiaľ ide o kvalifikáciu pomoci a konkrétnejšie pripísateľnosť verejných zdrojov členských štátov, ktorými členské štáty alebo národné podporné banky prispeli k investícii do tematického finančného produktu (napr. širokopásmovej infraštruktúry). Predmetom tohto usmernenia bude okrem iného úloha, výber a nezávislosť investičného manažéra, štruktúra riadenia a iné príslušné prvky.

3. Návrh nariadenia GBER, pokiaľ ide o fond InvestEU

Návrh nariadenia GBER, pokiaľ ide o fond InvestEU, pokrýva dva scenáre:

- V **prvom (všeobecnom) scenári** sa stanovuje obmedzený súbor **kritérií oprávnenosti a vylúčenia pre konečných príjemcov, ako aj maximálne sumy financovania.** Implementujúci partneri, napríklad národné podporné banky, môžu poskytnúť priame financovanie projektom, napr. projektom infraštruktúry.
- **Druhý scenár** sa bude vzťahovať na finančné produkty na podporu menšieho financovania (všeobecne do 6 miliónov EUR na jedného konečného príjemcu), poskytovaných konečným príjemcom **komerčnými** finančnými sprostredkovateľmi, ktorí si ponechajú určitú expozíciu rizikám. V **tomto scenári nebudú** existovať obmedzenia **(„kritériá oprávnenosti“) pre konečných príjemcov okrem** vylúčenia veľkých spoločností s finančnými ťažkosťami. Podľa tohto scenára budú môcť národné podporné banky využívať produkty nastupujúce po finančných produktoch COSME alebo InnovFin prostredníctvom finančných sprostredkovateľov.

Na riešenie týchto dvoch scenárov sa v návrhu nariadenia GBER popri niektorých zmenách horizontálnych usmernení v kapitole I, napríklad vymedzení alebo, ak je to vhodné, osobitných oslobodení pomoci súvisiacej s fondom InvestEU z určitých horizontálnych podmienok nariadenia GBER, do nariadenia GBER dopĺňa nový oddiel 16. Tento nový oddiel obsahuje tri nové články, konkrétne článok 56d, v ktorom sa stanovuje rozsah oddielu a spoločné podmienky zlučiteľnosti vzťahujúce sa na pomoc podľa ktoréhokoľvek z týchto dvoch scenárov, a článok 56e (prvý, všeobecný, scenár), ako aj článok 56f (druhý scenár).

Výskum, vývoj a inovácie

V rámci ďalšieho VFR bude podpora pre výskum, vývoj a inovácie plniť dôležitú úlohu prostredníctvom programu Horizont Európa. Navrhovaná zmena nariadenia GBER bude sprevádzať program Horizont Európa (alebo predtým Horizont 2020) zjednodušením spôsobu, ktorým sa môže centrálne riadené financovanie z programu Horizont Európa kombinovať alebo, v prípade projektov, ktorým bola udelená známka excelentnosti, nahradiť vnútroštátnym financovaním. Na základe podrobného mapovania týchto rôznych súborov pravidiel sa v zmene zosúlaďujú určité aspekty pravidiel štátnej pomoci na jednej strane a programu Horizont Európa na druhej strane. Tým sa zabráni možným nezrovnalostiam

spôsobujúcim oneskorenia alebo ťažkosti v postupnom zavádzaní financovania výskumu, vývoja a inovácií v ďalšom VFR.

Konkrétnejšie, návrh nariadenia GBER, ktorý je predmetom tejto verejnej konzultácie, obsahuje výnimky z notifikačnej povinnosti a z povinnosti vykonávať na vnútroštátnej úrovni posúdenie kvality projektu výskumu, vývoja a inovácií, ktorý už bol posúdený podľa pravidiel programu Horizont, v týchto oblastiach:

- Pomoc pre MSP na projekty výskumu a vývoja, ako aj na akcie Marie Curie-Skłodowskej, ktorým bola udelená známka excelentnosti za kvalitu v rámci programu Horizont 2020 alebo Horizont Európa. (Článok 25a)
- Pomoc poskytnutá spolufinancovaným projektom, ktoré boli nezávisle hodnotené a vybrané na základe nadnárodných výziev v rámci programu Horizont Európa. (Článok 25b)
- Pomoc poskytnutá na akcie na vytváranie tímov, ktoré boli nezávisle hodnotené a vybrané na základe nadnárodných výziev v rámci programu Horizont Európa. Sem patrí možnosť poskytnúť štátnu pomoc na investície do infraštruktúry súvisiacej s projektmi v rámci týchto akcií na vytváranie tímov. (Článok 25b)

Európska územná spolupráca

Podpora projektov EÚS je už mnoho rokov dôležitou prioritou v politike súdržnosti EÚ. Podľa pravidiel štátnej pomoci už existuje skupinová výnimka pre pomoc poskytovanú v súvislosti s týmito projektmi EÚS. Vzhľadom na získané skúsenosti v tejto oblasti sa v návrhu nariadenia GBER, ktoré je predmetom tejto verejnej konzultácie, navrhuje rozšíriť možnosti pomoci poskytovanej na projekty EÚS dvomi spôsobmi:

- Súčasná skupinová výnimka, ktorá je obmedzená na pomoc poskytovanú MSP, sa rozširuje tak, aby bolo možné poskytovať pomoc aj veľkým podnikom bez predchádzajúcej notifikácie. (Článok 20)
- Okrem toho sa v nariadení GBER stanovuje zjednodušená skupinová výnimka pre veľmi malé sumy pomoci poskytované na projekty EÚS (do 20 000 EUR pre podnik na jeden projekt). (Článok 20a)

PRÍLOHA I: Kontext podmienok oprávnenosti/zlučiteľnosti, intenzity pomoci a stropov vymedzujúcich notifikačnú povinnosť

Navrhované podmienky, pokiaľ ide o oprávnenosť a zlučiteľnosť, ako aj intenzitu pomoci a stropy vymedzujúce notifikačnú povinnosť sú navrhnuté s oporou v podmienkach, ktoré sa už uplatňujú na príslušné kategórie štátnej pomoci v súčasnom nariadení GBER.

Podmienky zlučiteľnosti podľa súčasnej cielenej revízie sú doplnkové k príslušným programom financovania EÚ v tom zmysle, že na ochranné opatrenia už zahrnuté v uvedených programoch a súlad s ktorými je zabezpečený zapojením Komisie do riadenia uvedených programov, sa možno spoľahnúť na účel zabezpečenia zlučiteľnosti akejkoľvek štátnej pomoci zahrnutej vo financovaní, a preto ich nie je nutné opakovať v nariadení GBER.

Pokiaľ ide o úroveň intenzity pomoci a stropov zahrnutých v tomto navrhovanom revidovanom znení, sú, podobne ako iné kritériá zlučiteľnosti, založené na súčasných pravidlách nariadenia GBER. Vzhľadom na sprievodnú povahu navrhnutého revidovaného znenia sa v úrovni intenzity pomoci s cieľom zabezpečiť v čo najväčšom rozsahu zosúladenie zohľadňuje uplatniteľná miera financovania poskytovaného z príslušného programu financovania EÚ. V prípade oblastí, v ktorých sa v príslušných programoch financovania EÚ nestanovujú konkrétne miery financovania, sú v revidovanom znení navrhnuté stropy, ktoré sú východiskovo takisto založené na súčasných pravidlách nariadenia GBER a sú, ak je to vhodné, prispôsobené vzhľadom na základné ciele politiky centrálne riadeného programu EÚ.

Fond InvestEU

Pokiaľ ide o zmeny v súbore pravidiel štátnej pomoci v súvislosti s fondom InvestEU, Komisia vzala do úvahy, že fond InvestEU je založený na ochranných opatreniach relevantných pre politiku hospodárskej súťaže, ktoré už sú zakotvené v pravidlách fondu InvestEU (ciele EÚ, doplnkovosť a zlyhanie trhu, obmedzenie vytlačenia súkromných hospodárskych subjektov). Okrem toho bude Komisia schvaľovať návrh produktu a dohody o záruke. Vzhľadom na tieto ochranné opatrenia týkajúce sa podstaty aj postupu sa Komisia domnieva, že sú potrebné len podmienky zlučiteľnosti, ktoré sú doplnkové k rámcu fondu InvestEU a ktoré sú primerané potenciálnej úrovni narušení hospodárskej súťaže. V dôsledku toho v rámci zmien v nariadení GBER súvisiacich s fondom InvestEU nie je napríklad potrebné vyčísliť prvok pomoci prijatej z verejného financovania a takisto potenciálna zostatková pomoc rôznym zahrnutým aktérom (napríklad úroveň finančného sprostredkovateľa) môže byť vyhlásená za zlučiteľnú s vnútorným trhom.

Pokiaľ ide o príslušné stropy, Komisia zohľadnila skutočnosť, že v rámci fondu InvestEU sa financovanie poskytuje prostredníctvom finančných nástrojov, nie prostredníctvom grantov. Na rozdiel od grantov, v prípade ktorých zvyčajne celá suma prijatého financovania predstavuje štátnu pomoc, v rámci finančných nástrojov v kontexte fondu InvestEU len časť financovania poskytnutého konečným príjemcom predstavuje štátnu pomoc a nie je potrebné vyčísliť prvok pomoci. Preto by používanie existujúcich stropov v rámci nariadenia GBER, ktoré sú založené na grantoch alebo ekvivalente hrubého grantu (vyžadujúcom vyčíslenie pomoci), nebolo primerané. Príslušné stropy pre financovanie v rámci fondu InvestEU

zohľadňujú túto skutočnosť používaním násobiaceho koeficientu na stropy stanovené pre príslušné kategórie pomoci v súčasnom nariadení GBER.

Výskum, vývoj a inovácie

Súčasné nariadenie GBER už obsahuje skupinové výnimky pre pomoc v oblasti výskumu, vývoja a inovácií. V tomto návrhu sú stanovené určité úpravy pravidiel štátnej pomoci uplatniteľných na túto oblasť pre situácie, v ktorých sa štátna pomoc kombinuje s centrálne riadenými finančnými prostriedkami v rámci programu Horizont 2020 alebo Horizont Európa, čo je možné vďaka návrhu príslušných pravidiel v programe Horizont 2020 a Horizont Európa a zapojeniu Komisie do hodnotenia a výberu projektov. Tým sa zabezpečí obmedzenie potenciálnych narušení hospodárskej súťaže a to, že je potrebné mať len obmedzené doplnkové pravidlá pre tieto projekty v nariadení GBER.

So zreteľom na uvedené je navrhovaná intenzita pomoci, napr. v prípade pomoci na projekty, ktorým bola udelená známka excelentnosti za kvalitu podľa nového článku 25a, nastavená na maximálnu úroveň 100 % v prípade základného a priemyselného výskumu a 70 % v prípade experimentálneho vývoja, v súlade s príslušnými mierami financovania stanovenými v rámci programu Horizont Európa.

V prípade investícií do infraštruktúry v rámci akcií na vytváranie tímov, pre ktoré sa v programoch Horizont 2020 a Horizont Európa nestanovujú konkrétne miery financovania, sa v revidovanom znení navrhuje, že pomoc nesmie presiahnuť 70 % investičných nákladov. Táto navrhovaná intenzita pomoci vychádza zo súčasnej maximálnej intenzity pomoci na úrovni 50 % v prípade investičnej pomoci na výskumné infraštruktúry stanovenej v článku 26 súčasného nariadenia GBER, je v nej však zohľadnené, že podkladová logika akcií na vytváranie tímov je inšpirovaná politikou súdržnosti.

EÚS

V súčasnom nariadení GBER sa už takisto stanovuje skupinová výnimka pre projekty EÚS. Táto skupinová výnimka je však obmedzená na MSP. Skúsenosti, ktoré Komisia získala počas uplynulých rokov s projektmi EÚS, umožňujú rozšírenie rozsahu tejto skupinovej výnimky aj na veľké podniky, a to bez akéhokoľvek významného rizika väčšieho narušenia hospodárskej súťaže. V návrhu sa okrem toho stanovuje skupinová výnimka pre veľmi malé sumy pomoci v rámci projektov EÚS. Takéto financovanie sa v minulosti poskytovalo ako pomoc *de minims*. V osobitných projektoch EÚS s veľkými počtami prijímateľov, ktorí dostávajú veľmi malé sumy financovania, však môže byť zabezpečenie dodržania súladu s podmienkami podľa nariadenia *de minimis* neprimerané so zreteľom na potenciálne riziká narušenia hospodárskej súťaže. Vzhľadom na to a so zreteľom na dôležitosť projektov EÚS pre politiku súdržnosti EÚ a veľmi nízke riziká týkajúce sa narušenia hospodárskej súťaže sa prostredníctvom novej skupinovej výnimky zabezpečuje zjednodušenie pre tieto malé sumy pomoci, ktoré by podľa návrhu boli skupinovo oslobodené bez potreby splnenia akýchkoľvek ďalších podmienok.
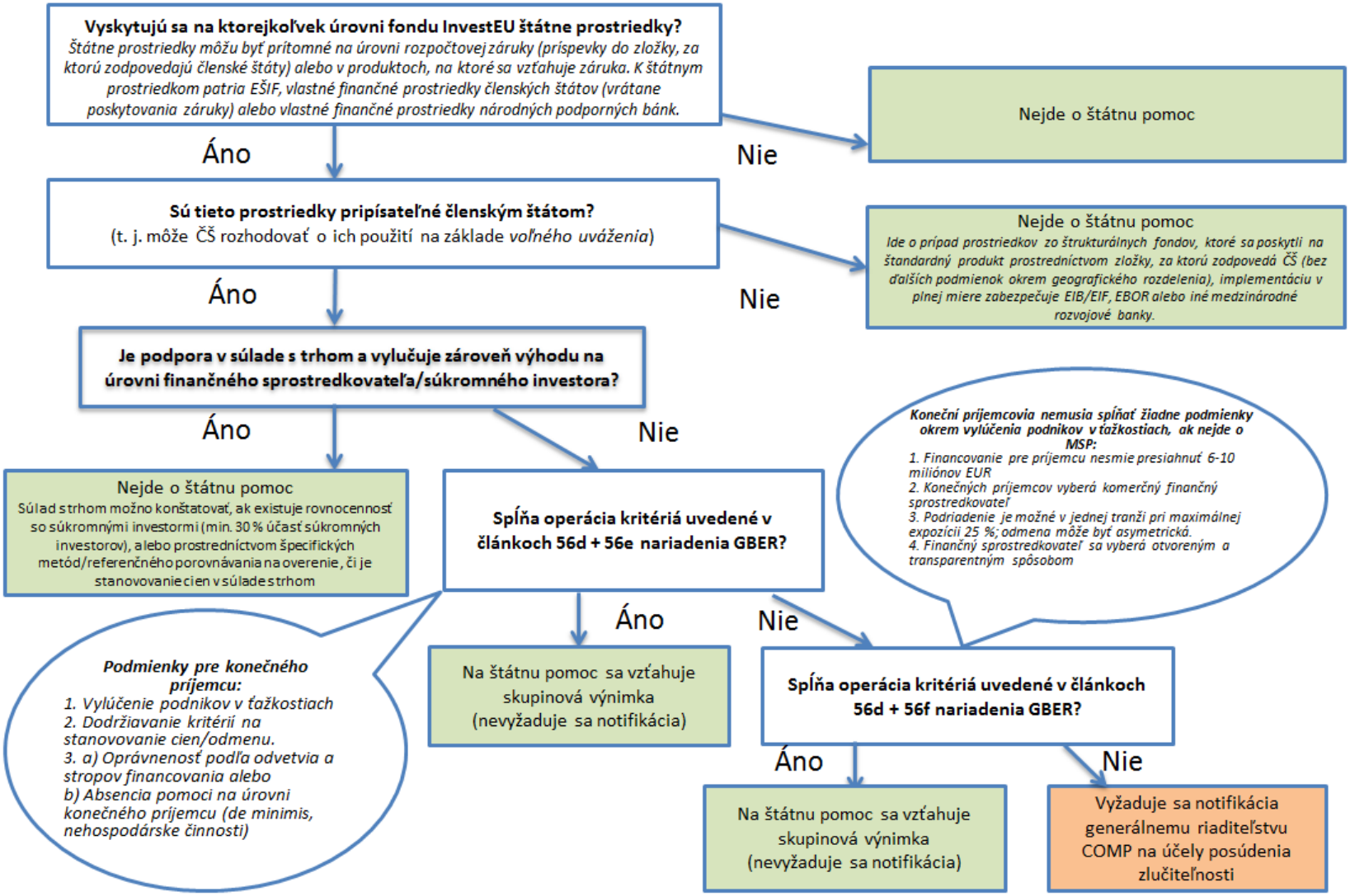
PRÍLOHA: Uplatniteľnosť návrhu na zmenu nariadenia GBER týkajúceho sa InvestEU, pokiaľ ide o štátne prostriedky v kombinácii s fondom InvestEU